

Uchwała z dnia 23 kwietnia 1997 r.
III ZP 9/97

Przewodniczący SSN: Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Teresa Romer (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, z udziałem Prokuratora Prokuratury Krajowej Jana Szewczyka, w sprawie z wniosku "R." Przedsiębiorstwa Realizacji Doradztwa Inwestycyjnego Spółki z o.o. w G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o nieobciążanie odsetkami za zwłokę, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 23 kwietnia 1997 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku postanowieniem z dnia 22 listopada 1996 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art.390 KPC.

Czy sformułowanie "nie później jednak niż do 15 dnia następnego miesiąca" użyte w treści pkt 10 § 14 rozporządzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (tj. Dz. U. 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.) oznacza, że zakład pracy wypłacający pracownikom wynagrodzenie za środków pobranych z banku, dopełnia obowiązku terminowego opłacania składki, w sytuacji ich uiszczenia nie w dacie pobrania środków na wynagrodzenie z banku ale do 15 dnia następnego miesiąca ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Zakład pracy, który wypłaca pracownikom wynagrodzenie ze środków pobranych z banku, dopełnia obowiązku terminowego opłacenia składki na ubezpieczenie społeczne, jeżeli uiszcza ją do dnia 15 następnego miesiąca (§ 14 pkt 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczenia składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.).

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w G. obciążył "R." Przedsiębiorstwo Realizacji i Doradztwa Inwestycyjnego Spółkę z o.o. obowiązkiem zapłaty odsetek od nieterminowo opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w okresie od stycznia do grudnia 1995 r.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu, po rozpoznaniu odwołania Spółki "R." zmienił decyzję organu rentowego i ustalił, że Spółka "R." nie ma obowiązku zapłaty odsetek. W uzasadnieniu Sąd Wojewódzki podzielił wywody odwołania co do interpretacji § 14 ust. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.). W ocenie Sądu Wojewódzkiego wspomniany wyżej przepis należy wyklądać tak, że użyty w tym przepisie termin do 15 dnia następnego miesiąca, określa końcową datę obowiązku uiszczenia składek. Zapłata składek dopiero po tej dacie uzasadnia żądanie odsetek.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, do którego wniósł apelację organ rentowy, przedstawił Sądowi Najwyższemu w trybie art. 390 KPC zagadnienie prawne o treści przytoczonej w sentencji uchwały. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podał następujące podstawy powstałych wątpliwości.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek... określa w § 4 ust. 9 generalny obowiązek opłacania przez zakłady pracy składek "za dany miesiąc do 15 dnia następnego miesiąca..." W przepisie tym jednocześnie zasygnalizowano odstępstwo od tego obowiązku przewidziane w § 14 ust. 10 rozporządzenia, który nakłada na zakłady pracy wypłacające pracownikom wynagrodzenia ze środków pobranych w banku obowiązek opłacenia składek za dany miesiąc w dniu pobrania wynagrodzenia. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na to, że końcowy fragment tego przepisu: "nie później jednak niż do 15 dnia następnego miesiąca" sprawia, że przepis ten może być rozumiany dwojako.

Pierwszy sposób rozumienia reprezentowany przez organ rentowy sprowadza się do tego, że ustawodawca przewidział dwie grupy płatników składek. Do jednej należą te podmioty, które środki na wynagrodzenia pobierają z banku, do drugiej te, które płacą wynagrodzenie ze środków własnych. Dla pierwszej grupy płatników termin opłacania składek został określony na dzień pobrania ich z banku a przekroczenie tego terminu oznaczałoby zwłokę w zapłacie składek i uzasadniałoby żądanie odsetek. Dla drugiej grupy termin zapłaty jest w § 14 ust. 9 rozporządzenia określony do 15 dnia następnego miesiąca. Według poglądu Sądu Apelacyjnego, zakłady pobierające środki na wynagrodzenia z banku mają wprowadzić obowiązek zapłacenia składek na ubezpieczenie społeczne w dniu, w którym podjęły te środki, ale zawarte w § 14 ust. 10 omawianego rozporządzenia Rady Ministrów zastrzeżenie...."nie później niż..." oznacza, że zwłoka w zapłacie składek powstaje dopiero wówczas, gdy uiszczenie ich nastąpi po tym terminie. Dzień 15-tego następnego miesiąca odpowiada "granicznemu" terminowi przewidzianemu w § 14 ust. 9 rozporządzenia.

Sąd Apelacyjny przychylił się do tego właśnie rozumowania podkreślając, że nie można dostrzec uzasadnienia odmiennego traktowania podmiotów obowiązanych do płacenia składek jedynie dlatego, że środki na wynagrodzenie pobierają z innych źródeł. W ocenie Sądu Apelacyjnego taki podział byłby niezgodny z konstytucyjną zasadą równości podmiotów wobec prawa.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wątpliwości budzi też sama legalność unormowań z § 14 ust. 10 rozporządzenia Rady Ministrów. Treść przepisu art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r., Nr 25 poz. 137 ze zm.) nie daje podstaw do wniosku, iż zawiera on upoważnienie do różnicowania zasad opłacania składek zależnie od tego skąd pobierane są środki na wynagrodzenia. Dlatego Sąd Apelacyjny uważa, że można bronić poglądu o przekroczeniu ram określonych delegacją ustawową.

Prokurator Prokuratury Krajowej, występujący przed Sądem Najwyższym, proponował udzielenie twierdzącej odpowiedzi na przedstawione pytanie prawne.

Sąd Najwyższy podejmując przytoczoną w sentencji uchwałę rozważył, co następuje.

Nie można odmówić słuszności zastrzeżeniom Sądu Apelacyjnego zgłoszonym co do tego, czy ustalając treść § 14 ust. 10 rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.), Rada Ministrów nie wykroczyła poza ramy delegacji zawartej w art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r., Nr 25, poz. 137 ze

zm.). Zgodnie z treścią tego przepisu rozporządzenie miało określać wysokość i podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, terminy i tryb ich opłacania, zasady rozliczania przez zakłady pracy składek i wypłacanych świadczeń. Gdyby § 14 pkt 10 rozporządzenia traktować jako przepis, który wprowadza zróżnicowanie w terminach opłacania składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zależnie od tego, czy zakład wypłaca swoim pracownikom wynagrodzenia ze środków pobranych z banku, czy też z innych źródeł wówczas można by rozważać czy nie doszło do przekroczenia granic delegacji.

Niezależnie od tej kwestii, którą Sąd Apelacyjny jedynie zasygnalizował, rozstrzygnięcia wymaga przedstawiony problem - od kiedy zakład pracy, który wypłaca wynagrodzenie ze środków pobranych z banku pozostaje w zwłoce z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne i czy regulacja ta jest odmienna od przewidzianej § 14 ust. 9 rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem zakład pracy opłaca składki i przesyła deklarację rozliczeniową za dany miesiąc do 15 dnia następnego miesiąca z zastrzeżeniem ust. 10. Według treści ust. 10 zakład pracy, który wypłaca pracownikom wynagrodzenie ze środków pobranych z banku, opłaca składki i przesyła deklarację rozliczeniową za dany miesiąc w dniu pobrania z rachunku bankowego środków na wynagrodzenie, potwierdzonym stemplem banku na deklaracji rozliczeniowej, nie później jednak niż do dnia 15 następnego miesiąca.

Celowość takiej regulacji prawnej musi budzić uzasadnione wątpliwości. Wprowadzenie odrębnych terminów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne dla zakładu pracy, który wynagrodzenia wypłaca ze środków pobranych z banku jest w aktualnej sytuacji anachronizmem. Wyjątki stanowią bowiem zakłady pracy, które środki na wynagrodzenie nie pobierają z banku. Ponadto uzależnienie oceny, czy składki zostały opłacone w terminie od daty stempla banku na deklaracji rozliczeniowej, prowadzi do niezrozumiałego wręcz zaangażowania banku w rozliczenie zakładu pracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Końcowy fragment § 14 ust. 10 "nie później jednak niż do 15 dnia następnego miesiąca" wskazuje na brak konsekwencji twórców rozporządzenia. Trudno bowiem wyobrazić sobie sytuację, w której zakład pracy pobiera środki na wynagrodzenie do 15 dnia następnego miesiąca, skoro przepisy prawa pracy zobowiązują i zobowiązywały pracodawcę do wypłaty wynagrodzenia co najmniej raz w miesiącu (art. 85 KP). Trudno przyjąć, że pracodawca będzie pobierał środki na wynagrodzenie za miniony miesiąc do 15 dnia następnego miesiąca. Jedyne logiczne wnioski, jakie można wyprowadzić z ostatniego zdania § 14 ust. 10 sprowadza się do tego, że zakład pracy, który pobiera środki na wynagrodzenie z banku powinien przekazać składki na ubezpieczenie pracowników w dniu pobrania tych środków jednakże dopiero wtedy, gdy nie odprowadzi składek do 15 dnia następnego miesiąca można mówić o opóźnieniu w opłaceniu składek i obciążeniu takiego pracodawcy odsetkami za zwłokę.

Taka interpretacja § 14 ust. 10 rozporządzenia, nie narusza równości podmiotów wobec prawa oraz nie stawia pod znakiem zapytania zgodności z delegacją ustawową.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji uchwały.

=====